

« zurück blättern vor »

GNAROWAĆ v. imp., ab 1564. **1)** ‘sich den Lebensunterhalt sichern’ – ‘zapewniać sobie środki utrzymania, utrzymywać się (przy życiu)’: 1564 Mącz 52d, SPXVI *Cibatus, Karmia / Gnárovanie*. o 1590 WyprPl A2v, SPXVI *A pięć złotych ná sತ್ರಾವę páchołkowi dofyć / Niech nie wszystko kupuie / może co vprosić. Da mu fie téz legumin / to tego owého / Oftátec niech gnárovie wedle zdánia swého*. o (1611) 1767 Krom. 48, L *Krušwicy obywatel Piašt, z niewielkiego grunciku roli, a z barci żywot swój gnaruiąc*. o (1611) 1767 Krom. 505, L *Wolnemi od radelnego mieli bydź ludzie, szczupłéy roli gruncikiem gnaruiący się*. o 1646 Kochl.Memoriał, BOR 102 *Matce służąc a zagonem Oyczystym gnaruiąc zrownał się ze mną y Sławą y dobrym mieniem*. o 1675 HaurEk 17, SP17 *Jako się gnárovac z Winnice*. o 1695 Psalm. 11, L *Udzielił mu kawatek ziemi, którymby się gnarował*. o [LBel.] 1780 Włodek Sł, MAY *Gnaruię się*. – SPXVI, CN, TR, L, SWIL (prze.), Sw (stp.). **2)** ‘mit jmdm. oder etw. gut umgehen können, angemessen auftreten, sich bewähren, (gut) wirtschaften’ – ‘obchodzić się z kimś lub z czymś, rządzić się, sprawować się, gospodarować’: 1569 HistOtton 44, SPXVI *Tak się to dziecię umie z tym koniem gnarować, iżby też i z dziecinstwa przy tym ustawnie był*. o 1583 Gil.Pst. 195, L *Człowiek sam przez się, iak sತ್ರacona owieczka, nie umie kierować się, ani gnarować*. o ca.1600 Ezop. 87, L *Chcąc się dowiedzieć, czy żona dawniey u rodziców też tak się z czeladzią swarzyła, pytał jéy się, iak się tam gnarowała między niemi?* o (1675) 1679 Haur Ek. 149, L *Jak się z końmi w drodze i na mieyscu gnarować*. o (1689) 1693 Haur Sk. 49, L *Chłopów, którzy się źle gnaruią, rolę pułtoszą, naylepiéy zaraz oddać*. o 1733 LeszczGłos 105, SP17 *wchodzę in calculum z gospodarzem iako naylepiéy się in re aeconomica gnaruiącym*. o vor 1744 TR s.v. *conversation: z każdym się grzecznie gnaruię*. – SPXVI, CN, TR, L, SWIL (nieuż.), Sw (stp.) sowie SPA 1916. **3)** ‘ärmlich leben’ – ‘żyć skromnie’: 1596 Volck Fff 3v, SPXVI *Gnárovie się / Tenniter vivo, egre victum tolero*. o [LBel.] 1618 RysProv C.I D6, SP17 *Bogáty się dźiwuie, czym się żebrak gnárovie*. – nur SPXVI. **4)** ‘von Bäumen: gut wachsen; gelingen’ – ‘o drzewach: dobrze się przyjmować; udawać się’: vor 1764 TR *drzewa się na takim gruncie gnaruią*. – TR, L (fig.), SWIL (fig.), Sw (stp. przen.). **5)** ‘Wild füttern, das sich in einem eingezäunten Gebiet befindet’ – ‘karmić zwierzęta znajdujące się na ogrodzonym terenie’: DOR. o **Etym:** mhd. *genern* v., ‘ernähren, heilen, schützen, am Leben erhalten’, LEX, nur für Inh. 1, 3, 4, 5. o **Der:** *wygnarować* v. pf., [hapax] (1611) 1767 Krom. 544, L *Szłaśkie riazęta dla gęstego dziedzictwa podziatu, z nich wczesnie wygnarować się nie mogli*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 1. ❖ Aus Inhalt 1, der mit dem deutschen Vorbild übereinstimmt und als

Ergänzung einen Instrumental ohne Präposition oder eine Präpositionalphrase mit *z* + Genitiv verlangt, entwickelt sich Inhalt 2, mit einer Präpositionalphrase *z* + Instrumental als Ergänzung. Auch kann *gnaruje się* absolut verwendet werden in der Bedeutung ‘ärmlich leben’ u. dgl., s. Inhalt 3, worauf auch einige Belege mit Ergänzung (so z. B. Krom[er] 48, L oben, Psalm 11, L) hinweisen. Das Verbalnomen bei MAÇZYŃSKI (s. o.) sieht nach einer Lexikalisierung im Sinne von ‘Nahrung’ aus, ähnlich *gnarowanie* ‘Umgang mit jmdm.; conversation’ bei TROTZ (das deverbale Substantiv erscheint im Gegensatz zum Verb ohne Sternchen, ist also noch verbreitet). Bereits 1764 wird bei TROTZ Inhalt 2 als “verdächtig oder selten” gekennzeichnet; 1780 hält Włodek SŁ, MAY Inhalt 1 für “alt, ungebräuchlich”. Für Inhalt 4 bezieht sich LINDE auf TROTZ.

« zurück blättern vor »